

Rezolucja Konferencji¹

Białowieża Forest: Hands off and eyes on!

Stare, naturalne lasy mają wyjątkową wartość dla ochrony przyrody, jednak pokrywają one mniej niż 1% obszarów leśnych Europy². Puszcza Białowieska, współdzielona przez Polskę i Białoruś, jest lasem unikatowym, zawiera największe fragmenty mało zmienionych przez człowieka starych lasów nizinnych, które przetrwały na niżu Europy w tak dobrym stanie już tylko tutaj. Jest ona bezcennym ośrodkiem różnorodności gatunkowej, strukturalnej i genetycznej, miejscem w którym ocalało wiele wyspecjalizowanych gatunków leśnych. To olbrzymie bogactwo wykształciło się w trakcie trwającego od prawie 12 tysięcy lat nieprzerwanego funkcjonowania lasu na tym obszarze, wskutek działania procesów naturalnych, w tym również zaburzeń powodowanych przez wiatry, pożary i gradacje owadów^{2,3}, procesów które nadal działają, z ograniczonym tylko wpływem człowieka.

Puszcza Białowieska jest nie dającym się zastąpić żywym laboratorium ekologii i ewolucji, powinna stać się najważniejszym modelem dla ochrony przyrody i badań leśnych, podstawowym punktem odniesienia dla badań w ochronie przyrody i współczesnym leśnictwie. Wyzwania niesione przez zmiany klimatu wymagają ochrony dużych, wyłączonych z użytkowania powierzchni wzorcowych, na których możliwe jest utrzymanie procesów wpływających na odporność ekosystemów i ich adaptację do nowych warunków środowiskowych. Nauki przyrodnicze i społeczeństwo pilnie potrzebują takich jak Puszcza Białowieska obszarów referencyjnych, by badać samoistne możliwości dostrajania się przyrody do zmian klimatycznych, oraz dla wypracowania funkcjonalnych zasad przystosowywania lasów gospodarczych do zmian klimatu^{3,4}.

Puszcza Białowieska jest obiektem Światowego Dziedzictwa UNESCO, jej polska część jest również chroniona jako obszar NATURA 2000. Na dwóch trzecich obszaru polskiej części prowadzi się nadal gospodarkę leśną – wyręby, sadzenie drzew, zakładanie ogrodzeń i utwardzanie dróg. Gospodarka leśna stanowi poważne zagrożenie dla Puszczy Białowieskiej, podkopuje możliwości zwiększania zamożności i zrównoważonego rozwoju lokalnych społeczności⁵⁻¹¹. Prowadzone ostatnio wyręby zostały 17 IV 2018 uznane przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej za niezgodne z prawem¹². Jednak planuje się ich kontynuację, uzasadniając to względami bezpieczeństwa i ryzykiem pożarów¹³. Przyszłość tego wyjątkowego lasu jest zagrożona i niepewna.

My, uczestnicy Konferencji „Forests at risk: Białowieża and beyond” oraz specjaliści w ochronie przyrody, wyrażamy wielkie obawy dotyczące przyszłości polskiej części Puszczy Białowieskiej, domagamy się od władz Polski, Europy i organizacji międzynarodowych, by wypełniły swoje zobowiązania ochrony tego cennego i wyjątkowego dziedzictwa przyrodniczego dla obecnego i przyszłych pokoleń oraz do:

- (1) natychmiastowego wstrzymania wszystkich działań gospodarki leśnej,**
- (2) ochrony całej polskiej części Puszczy jako parku narodowego,**
- (3) wdrożenia opartej na wynikach badań naukowych strategii ochrony różnorodności biologicznej i procesów ekologicznych, pozostającej w zgodzie z krajowymi i międzynarodowymi wymogami prawnymi**
- (4) przedstawienia programu, który będzie zabezpieczał potrzeby lokalnych społeczności i promował ich zrównoważony rozwój oraz nieдрzewne wykorzystanie Puszczy Białowieskiej.**

Przypisy:

- 1 Konferencja naukowa „Lasy w zagrożeniu: Białowieża i nie tylko” odbyła się w Warszawie i Puszczy Białowieskiej w dniach 12-15 II 2019. Na konferencji przedstawiono pięć wykładów plenarnych, 66 prezentacji ustnych i 40 plakatów dotyczących ochrony lasów naturalnych na całym świecie, autorstwa 120 naukowców zajmujących się ochroną przyrody. Uczestnicy konferencji – 156 osób – przyjechali z 24 krajów. Konferencja była współorganizowana przez Society for Conservation Biology (sekcja europejska) i Uniwersytet Warszawski we współpracy z Wydziałem Nauk Leśnych Szwedzkiego Uniwersytetu Nauk Rolniczych (SLU), Uniwersytetem Wrocławskim (Pracownią Biologii Lasu) i Instytutem Ochrony Przyrody PAN.
- 2 Sabatini F.M., Burrascano S., Keeton W.S., et al. 2018. Where are Europe's last primary forests? *Diversity and Distributions* 24:1426–1439.
- 3 Kujawa A., Orczewska A., Falkowski M., Blicharska M., Bohdan A., Buchholz L., Chylarecki P., Gutowski J. M., Latałowa M., Mysłajek R. W., Nowak S., Wałankiewicz W., Zalewska A. 2016. The Białowieża Forest – a UNESCO Natural Heritage Site – protection priorities. *Leśne Prace Badawcze* 77 (4): 302-323. DOI-10.1515-frp-2016-0032
- 4 Marris E. 2008. The heart of the wood. *Nature* 455: 277- 280.
- 5 Giergiczny M. 2009. Rekreacyjna wartość Białowieskiego Parku Narodowego. *Ekonomia i Środowisko* 2:116-128. [in Polish]
- 6 Albrecht J., Berens D. G., Jaroszewicz B., Selva N., Brandl R., Farwig N. 2014. Correlated loss of ecosystem services in coupled mutualistic networks. *Nature Communications* 5: 3810.
- 7 Gross M. 2016. Europe's last wilderness threatened. *Current Biology* 26: R641–R666.
- 8 Schiermeier Q. 2016. Pristine forest at risk. *Nature* 530:393.
- 9 Wesołowski T., Gutowski J. M., Jaroszewicz B., Kowalczyk R., Niedziałkowski K., Rok J., Wójcik J. M. 2018. Park Narodowy Puszczy Białowieskiej – ochrona przyrody i rozwój lokalnych społeczności. www.forestbiology.org (2018), Article 2: 1-28.
- 10 Mikusiński G, Bubnicki JW, Churski M, Czeszczewik D, Wałankiewicz W, Kuijper DPJ. 2018. Is the impact of loggings in the last primeval lowland forest in Europe underestimated? The conservation issues of Białowieża Forest. *Biological Conservation* 227:266-274.
- 11 Żmihorski M, Chylarecki P, Orczewska A, Wesołowski T. 2018. Białowieża Forest: A new threat. *Science* 361:238-238.
- 12 Schiermeier Q. 2018. EU's top court says logging in Poland's ancient forest was illegal. *Nature*. 10.1038/d41586-018-04730-z.
- 13 Ruszyły prace przy aneksach do planów urządzenia lasu nadleśnictw Puszczy Białowieskiej <https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1389027,aneksy-do-planow-urzedzenia-lasu-nadlesnictw-puszczy-bialowieskiej.html>. Dec. 23, 2018.